

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ด้านโภชนาการ ความสามารถในการดำเนินชีวิต
ประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของ
ผู้สูงอายุแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ร้อยเอกหญิง ชลธิชา สงวนวงษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974 - 636 - 146 - 5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๙ 199

I 17404393

RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, NUTRITIONAL KNOWLEDGE, ABILITY TO
PERFORM DAILY LIVING ACTIVITIES, PERCEPTION OF PHYSICAL HEALTH STATUS AND
DIETARY INTAKE BEHAVIORS OF THE ELDERLY IN RONGMUANG SUB-DISTRICT,
PATHUMWAN , BANGKOK METROPOLIS

Captain Cholthicha Sanguanwong

ศูนย์วิทยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science

Nursing Administration Program

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974 - 636 - 146 - 5

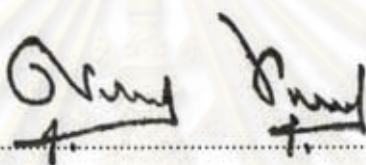
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ด้านโภชนาการ
 ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพ
 ทางการกาย กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ แขวงรองเมือง
 เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

โดย ร้อยเอกหญิงชลธิชา สงวนวงษ์

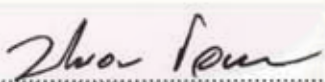
ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญากรณ์ มูลศิลป์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรบัณฑิต

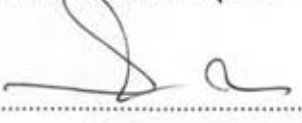

คนบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุภวัฒน์ ขุดวิวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ประธานกรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์)

อาจารย์ที่ปรึกษา
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญากรณ์ มูลศิลป์)

กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศิลโกสม)

กรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล)

พิมพ์ครั้งแรกฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ชลธิชา สงวนวงษ์ , ร้อยเอกหญิง : ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ด้านโภชนาการ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร , (RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL FACTORS, NUTRITIONAL KNOWLEDGE, ABILITY TO PERFORM DAILY LIVING ACTIVITIES, PERCEPTION OF PHYSICAL HEALTH STATUS AND DIETARY INTAKE BEHAVIORS OF THE ELDERLY IN RONGMUANG SUB-DISTRICT, PATHUMWAN, BANGKOK METROPOLIS) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. พิชญภรณ์ มูลศิลป์, 128 หน้า. ISBN 974-636-146-5.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ด้านโภชนาการ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้สูงอายุในแขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร จำนวน 144 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยการจับสลากแบบไม่คืนที่ เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์ความรู้ด้านโภชนาการ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย และแบบสัมภาษณ์พฤติกรรมการบริโภคอาหาร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารในระดับดี ร้อยละ 53.5 ผู้สูงอายุมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารในระดับปานกลาง ร้อยละ 46.5
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05 ได้แก่ รายได้ของครอบครัว ส่วนตัวแปรเพศ อายุ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05
3. ความรู้ด้านโภชนาการมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05
4. ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ . 05

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์
 สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล
 ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิติกร..... ร.อ. แฉะ ชลธิชา
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม.....

##C886309 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORDS : NUTRITIONAL KNOWLEDGE / HEALTH STATUS / DIETARY INTAKE
BEHAVIORS / ELDERLY

CHOLTHICHA SANGUANWONG, CAPTAIN : RELATIONSHIPS BETWEEN PERSONAL
FACTORS, NUTRITIONAL KNOWLEDGE, ABILITY TO PERFORM DAILY LIVING ACTIVITIES,
PERCEPTION OF PHYSICAL HEALTH STATUS AND DIETARY INTAKE BEHAVIORS OF THE
ELDERLY IN RONGMUANG SUB-DISTRICT, PATHUMWAN, BANGKOK METROPOLIS.

THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PICHAYAPORN MOOLSILPA, Ph.D. 128 pp.

ISBN 974-636-146-5.

The purposes of this research were to study the dietary intake behaviors of the elderly people in Rongmuang sub-district, Pathumwan, Bangkok metropolis and to determine the relationships between personal factors, nutritional knowledge, ability to perform daily living activities, perception of physical health status and dietary intake behaviors in these people.

The subjects of this study were 144 elderly people in this area, selected by simple random sampling technique. The research instruments were the assessment interviews of personal factors, nutritional knowledge, ability to perform daily living activities, perception of physical health status and dietary intake behaviors. The statistical methods used in this study were the percentage, mean, standard deviation, Chi-square and Pearson product-moment correlation coefficient.

The followings were major results of the study:

1. Among these elderly subjects, 53.5% had dietary intake behaviors in a good level and 46.5% had dietary intake behaviors in a moderate level.
2. The personal factors, which significantly correlated with the dietary intake behaviors, were the family income ($p < .05$). The other personal factors (age, sex and education level) did not correlate with the dietary intake behaviors in these elderly people ($p < .05$).
3. There was a low relationship between nutritional knowledge and dietary intake behaviors ($p < .05$).
4. Ability to perform daily living activities and perception of physical health status did not correlate with dietary intake behaviors ($p < .05$).

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์

สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิสิต ว.อ. แสงฯ ชลธินา Chm

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา พ /

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิชญภรณ์ มูลศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ คณบดีคณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุนันท์ ศลโกสม และคณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ทุกท่าน ที่ได้กรุณาให้ความรู้และข้อเสนอแนะ รวมทั้งให้ความช่วยเหลือผู้วิจัยมาตลอดระยะเวลาที่ศึกษาด้วยความเอาใจใส่อย่างดียิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณผู้สูงอายุแขวงรองเมืองทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์เป็นอย่างดี ขอขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณมธุรส จันท์แสงศรี คุณเกษก่อง สีหะวงษ์ และเพื่อนร่วมเรียนวิชาการพยาบาลผู้สูงอายุที่ได้ช่วยเหลือและให้กำลังใจตลอดมา และขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้กรุณาให้การอุดหนุนเงินทุนบางส่วนในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณนายแพทย์โสภณ สงวนวงษ์ และขอขอบคุณบุตรทั้งสองที่ให้กำลังใจห่วงใย ช่วยเหลือและดูแลผู้วิจัยเสมอมาจนสำเร็จการศึกษา

คุณความดีและประโยชน์ใด ๆ อันเกิดจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอมอบแด่บุพการี ผู้มีพระคุณ และครูบาอาจารย์ทุกท่านที่ได้อบรมและประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้เสมอมา

ชลธิชา สงวนวงษ์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ฐ
บทที่	
1 บทนำ	
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
1.3 ขอบเขตการวิจัย.....	6
1.4 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 ความหมายของผู้สูงอายุ.....	10
2.2 ทฤษฎีการสูงอายุ.....	11
2.3 การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายของผู้สูงอายุ.....	16
2.4 ความต้องการสารอาหารของผู้สูงอายุ.....	22
2.5 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร.....	37
2.6 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการบริโภคอาหาร.....	41
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	46
3 วิธีดำเนินการวิจัย	
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	52
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	56
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	58
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	88
5.2 อภิปรายผลการวิจัย.....	90
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	95
รายการอ้างอิง.....	97
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก ข้อมูลแขวงรองเมือง.....	107
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ค สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	120
ภาคผนวก ง รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	126
ประวัติผู้วิจัย.....	128

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนพลังงานที่ผู้สูงอายุต้องการต่อวัน.....	22
2 ปริมาณโปรตีนโดยเฉลี่ยในอาหารที่มาจากสัตว์ พืชและคุณภาพโปรตีน.....	23
3 ปริมาณไขมันในอาหารบางชนิด.....	24
4 ปริมาณคาร์โบไฮเดรตที่มีในอาหารบางชนิด.....	26
5 ปริมาณวิตามินเอในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	27
6 ปริมาณวิตามินดีในน้ำมันตับปลา และอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	28
7 ปริมาณวิตามินบีหนึ่งในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	29
8 ปริมาณวิตามินบีสองในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	30
9 ปริมาณวิตามินบีหกในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	31
10 ปริมาณวิตามินบีสิบสองในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	32
11 ปริมาณวิตามินซีในอาหารบางชนิดต่อส่วนที่กินได้ 100 กรัม.....	34
12 ผลการคำนวณความเที่ยงก่อนและหลังการใช้แบบสัมภาษณ์.....	56
13 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ของครอบครัว.....	59
14 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทโปรตีน จำแนกตามเพศ.....	61
15 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ประเภทคาร์โบไฮเดรต จำแนกตามเพศ	63
16 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ประเภทผักและผลไม้ จำแนกตามเพศ	64
17 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารประเภทไขมัน จำแนกตามเพศ	65
18 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เป็นกึ่งนิสสัย จำแนกตามเพศ.....	66
19 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายในระบบ การรับรู้ความรู้สึก จำแนกตามเพศ.....	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
20 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายในระบบ ทางเดินอาหาร ระบบทางเดินปัสสาวะ จำแนกตามเพศ.....	69
21 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุที่มีการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย ในระบบต่อมไทรอยด์ ระบบไหลเวียนโลหิต ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก และระบบประสาท จำแนกตามเพศ.....	70
22 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความรู้ด้านโภชนาการของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	71
23 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวัน ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	73
24 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	74
25 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	75
26 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุจำแนกตามระดับความรู้ด้านโภชนาการและ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความรู้ด้านโภชนาการของผู้สูงอายุ.....	78
27 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุจำแนกตามระดับความสามารถใน การดำเนินชีวิตประจำวัน และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับ ความสามารถในการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ.....	80
28 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุจำแนกตามระดับการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายและ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้ภาวะสุขภาพทางกาย ของผู้สูงอายุ.....	82
29 จำนวน ร้อยละ ของผู้สูงอายุจำแนกตามระดับพฤติกรรมการบริโภคและความ สัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ.....	84
30 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความรู้ด้านโภชนาการ ความสามารถในการ ดำเนินชีวิตประจำวัน การรับรู้ภาวะสุขภาพทางกายกับพฤติกรรมการบริโภค อาหารของผู้สูงอายุ.....	86

สารบัญภาพ

แผนภูมิที่	หน้า
1 รูปแบบพื้นฐานของการควบคุมการกินบนพื้นฐานการย้อนกลับทางสรีรวิทยา.....	38
2 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	51

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย